

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 2000. gada 24. martā

Lietā nr. 04-07(99)

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs A. Endziņš, tiesneši A. Lapse, I. Skultāne,

ar tiesas sēdes sekretāri L. Vīnkalnu,

piedaloties pieteikuma iesniedzēja – divdesmit sešu septītās Saeimas deputātu – P. Salkazanova, A. Kalniņa, J. Čevera, V. Lāzo, O. Zvejsalnieka, E. Baldzēna, J. Lejas, L. Bojāra, L. Staša, R. Labanovska, J. Ādamsona, I. Burvja, J. Stalidzānes, A. Bērziņa, R. Paula, I. Ūdres, I. Stirāna, A. Barčas, J. Jurkāna, J. Plinera, M. Lujāna, A. Klementjeva, O. Tolmačova, O. Deņisova, M. Mitrofanova, J. Sokolovska – pārstāvim P. Salkazanovam un zvērinātam advokātam V. Reinholdam

un institūcijas, kas izdevusi aktu, kurš tiek apstrīdēts, – Ministru kabineta – pārstāvei zvērinātai advokātei A. Osmani,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu, Satversmes tiesas likuma 16. panta 4. punktu un 17. panta otrās daļas 3. punktu,

Rīgā 2000. gada 10. martā atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Ministru kabineta 1999. gada 30. novembra lēmuma „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „WINDAU” Bauskas koģenerācijas stacijā ieguldīto ārvalstu investīciju aizsardzību” (protokols nr. 67, 38. paragrāfs) 1. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmei, Ministru kabineta iekārtas likuma 3. nodaļai, likuma „Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā” 1. panta pirmajai daļai, Enerģētikas likuma 41. pantam, likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 8. panta pirmajai un ceturtajai daļai un likuma „Par akciju sabiedrībām” 49. pantam”.

Satversmes tiesa konstatēja:

1999. gada 30. novembrī Ministru kabinets, atsaucoties uz likuma „Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā” 8. panta ceturto daļu, pieņēma lēmumu (protokols nr. 67, 38. paragrāfs), kura 1. punktā uzdeva bezpeļņas organizācijai valsts akciju sabiedrībai „Privatizācijas aģentūra” (turpmāk – Privatizācijas aģentūra) nodrošināt līguma noslēgšanu starp privatizējamo valsts akciju sabiedrību „Latvenergo” (turpmāk – „Latvenergo”) un sabiedrību ar ierobežotu atbildību „WINDAU” (turpmāk – „WINDAU”) par Bauskas koģenerācijas stacijā saražotās elektroenerģijas pārpalikuma, kas atbilst valstī noteiktajiem elektroenerģijas parametriem, iepirkšanu elektroenerģijas sadales tīklā par cenu, kas atbilst divkāršam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam, astoņus gadus pēc attiecīgās elektrostacijas nodošanas ekspluatācijā.

Pieteikuma iesniedzējs pieteikumā lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 1999. gada 30. novembra lēmuma „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „WINDAU” Bauskas koģenerācijas stacijā ieguldīto ārvalstu investīciju aizsardzību” 1. punktu (turpmāk – apstrīdētā akta 1. punkts) par spēkā neesošu no šā lēmuma pieņemšanas brīža.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā akta 1. punkts neatbilstot:

1) Satversmē nostiprinātajam izpildvaras un tiesu varas nodalīšanas principam, kā arī Satversmes 61. pantā noteiktajai Ministru kabineta kompetencei, jo ar valdības lēmumu esot izšķirts jautājums par saimnieciskām attiecībām, pastāvot civiltiesiskam strīdam starp „Latvenergo” un „WINDAU”, kas piekritīgs rajona tiesai vai apgabaltiesai;

2) Enerģētikas likuma 41. pantam, ar kuru esot uzdots Ministru kabinetam noteikt valstī vienotu kārtību elektroenerģijas iepirkumam no ekspluatāciju uzsākošām koģenerācijas stacijām;

3) likuma „Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā” 1. panta pirmajai daļai, kurā noteikts, ka ārvalstu ieguldītājiem Latvijas Republikā tiek garantēts nacionālais režīms;

4) Ministru kabineta iekārtas likuma 3. nodaļai, jo Ministru kabinets izdevis instrukciju jautājumā, kas jau regulēts ar Enerģētikas likuma 41. pantu;

5) likuma „Par akciju sabiedrībām” 49. pantam, kurā noteikts, ka akciju sabiedrības augstākā lēmējinstītūcija ir akcionāru pilnsapulce, jo likums nepiešķirot Ministru kabinetam tiesības atcelt, grozīt vai citādi ietekmēt akciju sabiedrības pilnsapulces lēmumus, – arī attiecībā uz valsts akciju sabiedrībām;

6) likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 8. panta pirmajai un ceturtajai daļai, kas pilnvarojot Privatizācijas aģentūru dot privatizējamo valsts īpašuma objektu pārvaldes institūcijām obligāti izpildāmus uzdevumus tikai jautājumos, kas saistīti ar šo valsts īpašuma objektu privatizāciju, bet nedodot Privatizācijas aģentūrai tiesības iejaukties privatizējamās uzņēmējsabiedrības saimnieciskajā darbībā, lai uzspiestu neizdevīgu komercdarījumu.

Pieteikuma iesniedzēja pārstāvis P. Salkazanovs tiesas sēdē minēto prasījumu uzturēja.

Zvērināts advokāts V. Reinholds tiesas sēdē uzsvēra, ka saskaņā ar likuma „Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā” formulējumu ārvalstu ieguldījums esot ieguldījums pamatkapitālā. „WINDAU” bijis neliels ārvalstu

kapitālieguldījums, kurš neesot iztērēts uzņēmējdarbībai. Bauskas koģenerācijas stacijas celtniecībai esot izlietoti nevis ārvalstu ieguldījumi, bet gan Latvijā reģistrētā bankā ņemtie kredīti, un tos nevarot uzskatīt par ārvalstu investīcijām.

Līgums starp „Latvenergo” un „WINDAU” esot parakstīts 1997. gada 26. martā un tā noslēgšanas brīdī spēkā esot bijuši Satversmes 81. panta noteiktajā kārtībā izdotie Ministru kabineta 1997. gada 10. janvāra noteikumi nr. 23. Šie noteikumi esot atcēluši likumā paredzēto kārtību, ka koģenerācijas stacijās saražotās elektroenerģijas pārpalikums iepērkams par divkāršu elektroenerģijas realizācijas tarifu. Satversmes tiesa 1997. gada 7. maijā gan atzinusi šos noteikumus par spēkā neesošiem, taču no sprieduma pasludināšanas, nevis no noteikumu izdošanas brīža.

Šis apstāklis esot viens no tiem, kādēļ „Latvenergo” apstrīd „WINDAU” viedokli par to, ka Bauskas koģenerācijas stacijā saražotais elektroenerģijas pārpalikums būtu iepērkams par divkāršu elektroenerģijas realizācijas tarifu.

Likums „Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā” paredzot, ka strīdi, kas saistīti ar ārvalstu ieguldījumiem, tiek risināti tiesā, tāpēc apstrīdētā akta 1. punkts ne vien nebalstoties uz minēto likumu, bet esot pat tieši pretējs tam. Ministru kabinets neesot tiesīgs valsts akciju sabiedrībām uzspiest konkrētu saimniecisku jautājumu risinājumus.

Pieteikuma iesniedzēja pārstāvis deputāts P. Salkazanovs tiesas sēdē norādīja uz Finanšu un Tieslietu ministriju atzinumiem par apstrīdētā akta projektu, kuros norādīts, ka Enerģētikas likuma 41. pants deleģējot Ministru kabinetam tiesības noteikt vienotu kārtību, kādā tiek iepirkts elektroenerģijas pārpalikums, bet neparedzot noteikt izņēmuma kārtību attiecībā uz kādu no uzņēmumiem.

Ministru kabinets atbildes rakstā norāda, ka iesniegtais pieteikums esot nepamatots, jo, pieņemot apstrīdētā akta 1. punktu, tas esot nevis iesaistījies

iespējamā civiltiesiskā strīda risināšanā starp „Latvenergo” un „WINDAU”, bet esot realizējis izdarīto ārvalstu ieguldījumu stabilitātes nodrošināšanas un jaunu ārvalstu ieguldījumu veicināšanas politiku Latvijā.

Līdz ar to, apspriežot valsts politikas jautājumus par ārvalstu ieguldījumu veicināšanu Latvijā, Ministru kabinets esot rīkojies Satversmes 4. nodaļā un Ministru kabineta iekārtas likumā noteiktās kompetences ietvaros.

Ministru kabineta 1999. gada 30. novembra sēdē, pieņemot apstrīdēto tiesību aktu, esot tikusi ievērota normatīvajos aktos noteiktā protokollēmumu pieņemšanas procesuālā kārtība.

Lēmumā esot precīzi norādīts, ka tas pieņemts pamatojoties uz likuma „Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā” 8. panta ceturto daļu, kas nosakot, ka „gadījumos, kad vēlākie Latvijas Republikas likumdošanas akti pasliktina ieguldījuma apstākļus, ārvalstu ieguldījumiem desmit gadus tiek piemēroti tie likumdošanas akti, kas bija spēkā ieguldījuma izdarīšanas brīdī”. Šī norma esot uzskatāma par speciālo tiesību normu attiecībā pret šā paša likuma 1. panta pirmās daļas vispārējo tiesību normu, kurā noteikts, ka ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā tiek garantēts nacionālais režīms.

Līdz ar to, gadījumos, kad vēlākie likumdošanas akti pasliktinot ārvalstu ieguldījuma apstākļus, esot piemērojama likuma speciālā norma, kā norma, kas ir apveltīta ar augstāku juridisko spēku. Enerģētikas likums esot pasliktinājis iepriekšējā likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27. pantā noteikto elektroenerģijas iepirkšanas cenu, kas bijusi noteikta atbilstoši divkāršam elektroenerģijas realizācijas tarifam.

Atbildes rakstā arī norādīts, ka atbilstoši likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 7. pantam Privatizācijas aģentūras dibinātājs esot valsts Ministru kabineta personā. Saskaņā ar šā likuma 8. panta pirmās daļas 17. punktu Privatizācijas aģentūra starp citiem tai uzliktajiem pienākumiem pildot arī tās funkcijas, kas tai uzticētas ar citiem likumiem un Ministru kabineta lēmumiem. Likums šajā jomā nenosakot nekādus ierobežojumus Ministru kabineta pieņemto lēmumu saturam.

Tā kā Privatizācijas aģentūra likumā noteiktajā kārtībā esot pārņēmusi „Latvenergo” savā valdījumā, tad, saskaņā ar likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 8. panta pirmās daļas 2. punktu, Privatizācijas aģentūra esot tiesīga pārvaldīt un savas kompetences ietvaros rīkoties ar valsts īpašuma objektu – „Latvenergo” līdz tā privatizācijas pilnīgai pabeigšanai.

Saskaņā ar šā paša likuma 15. panta otro daļu, pārvaldot privatizējamo valsts īpašumu, Privatizācijas aģentūra attiecībā uz pārņemto valsts statūtsabiedrību pildot arī tās pilnsapulces funkcijas, un „Latvenergo” esot tiesīga slēgt darījumus tikai ar Privatizācijas aģentūras atļauju vai tās noteiktajā kārtībā.

Līdz ar to, izdodot apstrīdēto aktu, Ministru kabinets esot ievērojis visas likumu prasības.

Ministru kabineta pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte A.Osmāne tiesas sēdē uzturēja Ministru kabineta atbildes rakstā pausto viedokli un papildus paskaidroja, ka 1997. gada 11. jūnijā pieņemtā likuma „Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”” 27. panta devītajā un desmitajā daļā esot bijis noteikts, ka no koģenerācijas stacijām elektroenerģijas pārpalikumu iepērk pēc divkārtša elektroenerģijas realizācijas vidējā tarifa astoņus gadus pēc attiecīgās elektrostacijas nodošanas ekspluatācijā.

Saskaņā ar likumu šādai kārtībai esot ticis piešķirts atpakaļejošs spēks, attiecinot to uz visām fiziskajām un juridiskajām personām, kuru līgumi ar „Latvenergo” par elektroenerģijas iepirkšanu kopējā valsts elektropārvades tīklā no koģenerācijas stacijām ir stājušies spēkā līdz 1997. gada 31. maijam.

1997. gada 26. martā noslēgtais pamatlīgums starp „Latvenergo” un „WINDAU” par koģenerācijas staciju celtniecību un elektroenerģijas pārpalikuma iepirkšanu neesot apstrīdēts likumā noteiktajā kārtībā un tādēļ uzskatāms par spēkā esošu.

Ārvalstu ieguldījums „WINDAU” pamatkapitālā esot izdarīts 1997. gada 24. oktobrī, t. i. tajā laikā, kad likumdevējs koģenerācijas stacijās

saražotās elektroenerģijas pārpalikuma iepirkšanai bija noteicis divkāršu iepirkuma tarifu.

Ārvalstu ieguldījuma apstākļus esot pasliktinājuši Enerģētikas likuma 41. pants un uz tā pamata pieņemtie Ministru kabineta 1998. gada 31. oktobra noteikumi nr. 425 „Koģenerācijas stacijās saražotās elektroenerģijas pārpalikuma iepirkšanas kārtība”, kuros esot paredzēts iepirkt koģenerācijas stacijās saražoto elektroenerģijas pārpalikumu nevis par divkāršu tarifu, bet gan par cenu, kas atbilst 75% no pamattarifa.

Likumā „Par ārvalstu ieguldījumu aizsardzību Latvijas Republikā” esot paredzēts, ka gadījumos, kad vēlākie Latvijas Republikas likumdošanas akti pasliktina ieguldījuma apstākļus, ārvalstu ieguldījumiem tiek piemēroti tie likumdošanas akti, kas bija spēkā ieguldījuma izdarīšanas brīdī.

Pieņemot apstrīdētā akta 1. punktu, Ministru kabinets neesot uzdevis Privatizācijas aģentūrai nodrošināt jauna līguma noslēgšanu starp „Latvenergo” un „WINDAU”. Tā mērķis esot bijis nodrošināt papildlīguma noslēgšanu par tiem nosacījumiem, par kuriem puses nebija vienojušās slēdzot pamatlīgumu.

Ministru kabinets neesot izlēmis jautājumu par elektroenerģijas iepirkuma cenu, bet veicis enerģētikas pārvaldi saskaņā ar Enerģētikas likuma 76. pantu.

Satversmes tiesa, izvērtējot apstrīdētā akta atbilstību likumiem un Satversmei,

secināja:

1. Privatizācijas aģentūra ir nodibināta ar Ministru kabineta 1994. gada 29. marta rīkojumu nr. 149-r atbilstoši likumam „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju”. Tās statūti ir apstiprināti ar Ministru kabineta 1997. gada 25. marta noteikumiem nr. 110. Šo statūtu 1. un 4. punkts nosaka, ka Privatizācijas aģentūra, kuras dibinātājs ir valsts Ministru kabineta personā, ir valsts akciju sabiedrība, kurā viss pamatkapitāls un visas balsis pieder valstij.

Privatizācijas aģentūras funkcijas, tiesības un pienākumus nosaka likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 8. pants.

Ministru kabineta atbildes rakstā izteiktais apgalvojums, ka saskaņā ar likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 8. panta pirmās daļas 17. punktu Ministru kabinetam ir bijušas tiesības uzdot Privatizācijas aģentūrai veikt jebkuras citas likumā neparedzētas funkcijas, nav pamatots. Apstrīdētā akta pieņemšanas laikā šā likuma 8. panta pirmās daļas 17. punkts neparedzēja Ministru kabinetam tiesības izdot šādu aktu, nosakot, ka lēmumiem, kas uztic Privatizācijas aģentūrai pildīt citus likumā neparedzētus uzdevumus, ir jābūt saistītiem ar valsts īpašuma privatizācijas nodrošināšanu. Tādējādi, arī Privatizācijas aģentūras statūtu 10. punkts, kas nosaka, ka Privatizācijas aģentūra papildus tās statūtos noteiktajiem darbības virzieniem veic arī citas darbības un uzdevumus, kas tai paredzēti likumos vai citos normatīvajos aktos vai ko tai uzdod Ministru kabinets, jāskata kopsakarā ar likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” nosacījumiem, un to nevar tulkot paplašināti.

Līdz ar to Ministru kabinetam bija tiesības dot saistošus uzdevumus Privatizācijas aģentūrai tikai saistībā ar privatizāciju. Ministru kabinets ar apstrīdētā akta 1. punktu, uzdodot Privatizācijas aģentūrai veikt tai neraksturīgas, ar privatizāciju nesaistītas funkcijas, pārkāpa likumos noteikto kompetenci.

Ministru kabineta 1996. gada 30. aprīļa noteikumu nr. 160 „Ministru kabineta iekšējās kārtības un darbības noteikumi” 10. punkts paredz, ka Ministru kabineta sēdes protokollēmums ir sēdē pieņemts lēmums, un tas ir iekšējs administratīvs tiesību akts, kas attiecas uz Ministru kabineta locekļiem, Valsts kanceleju vai citām valsts institūcijām un to amatpersonām. Turklāt Ministru kabinetam bija jāievēro likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 6. panta piektās daļas prasība par to, ka Ministru kabineta lēmumi, kuri noformēti sēdes protokola izraksta veidā,

publicējami „Latvijas Vēstnesī”, izņemot tos lēmumus, kuros īpaši norādīts, ka tie nav publicējami.

Tādējādi Ministru kabinets varēja dot uzdevumu Privatizācijas aģentūrai protokollēmuma veidā, taču tam bija jāatbilst tādiem principiem kā likumība un pamatotība, kas tiesīgi un taisnīgi samērotu konkrētā risinājuma nepieciešamību un lietderību.

2. Apstrīdētā akta 1. punktā doto uzdevumu Privatizācijas aģentūrai nodrošināt līguma noslēgšanu starp „Latvenergo” un „WINDAU” par Bauskas koģenerācijas stacijā saražotās elektroenerģijas pārpalikuma iepirkšanu elektroenerģijas sadales tīklā par cenu, kas atbilst divkāršam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam, astoņus gadus pēc attiecīgās elektrostacijas nodošanas ekspluatācijā, Ministru kabinets pamatojis ar likuma „Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā” 8. panta ceturto daļu, kas nosaka, ka, ja vēlākie Latvijas Republikas likumdošanas akti pasliktina ieguldījuma apstākļus, ārvalstu ieguldījumam desmit gadus tiek piemēroti tie likumdošanas akti, kas bija spēkā ieguldījuma izdarīšanas brīdī.

Lai varētu piemērot šo likuma normu konkrētam gadījumam, Ministru kabinetam vajadzēja pamatot, kuri vēlākie likumdošanas akti un kādā veidā ir pasliktinājuši ārvalstu ieguldījumu apstākļus „WINDAU”.

Saskaņā ar Uzņēmuma reģistra sniegtajām ziņām, pirmie ārvalstu ieguldītāji „WINDAU” reģistrēti 1997. gada 24. oktobrī.

Šai brīdī likums „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” bija spēkā 1997. gada 11. jūnija redakcijā. Tā 27. panta devītā un desmitā daļa noteica, ka no atjaunojamiem energoresursiem saražoto (mazās hidroelektrostacijas ar jaudu līdz 2 megavatiem un vēja ģeneratori), kā arī no mazas jaudas koģenerācijas stacijām (ar jaudu līdz 12 megavatiem) elektroenerģijas pārpalikumu, kas atbilst valstī noteiktajiem elektroenerģijas parametriem, iepērk kopējā valsts elektropārvades tīklā pēc paaugstinātiem – divkāršiem tarifiem.

Minētā norma attiecās uz visām fiziskajām un juridiskajām personām, kuru līgumi ar „Latvenergo” par elektroenerģijas iepirkšanu kopējā valsts elektropārvades tīklā no koģenerācijas stacijām bija stājušies spēkā līdz 1997. gada 31. maijam.

Tādējādi, svarīgs priekšnoteikums arī attiecībā uz ārvalstu ieguldījuma apstākļiem bija, vai uzņēmējsabiedrības, kurā tiek izdarīts ārvalstu ieguldījums, noslēgtais līgums ar „Latvenergo” ir stājies spēkā līdz 1997. gada 31. maijam.

Tā kā pirmie ārvalstu ieguldījumi reģistrēti 1997. gada 24. oktobrī, tad likuma „Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā” 8. panta ceturtā daļa šajā konkrētajā gadījumā nav piemērojama. Ne „WINDAU”, ne arī ārvalstu ieguldītāju subjektīvās civilās tiesības laikā kopš ārvalstu ieguldījuma izdarīšanas ar jaunāku normatīvo aktu nav aizskartas, un vēlākie likumdošanas akti ārvalstu ieguldījuma apstākļus nepasliktina.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikuma 3. pantu, katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies. Neskartas paliek jau iegūtās tiesības.

Tā kā pastāv līgumslēdzēju pušu domstarpības, vai „WINDAU” un „Latvenergo” 1997. gada 26. martā noslēgtais līgums ir līgums likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27. panta devītās daļas izpratnē, jautājums par šā līguma spēkā esamību ir civiltiesiska rakstura strīds, kas izšķirams vispārējās jurisdikcijas tiesā. Likums „Par ārvalstu ieguldījumiem Latvijas Republikā” negarantē ārvalstu ieguldītājiem iespējamo civiltiesisko strīdu izlemšanu administratīvā kārtībā.

Tādējādi, pastāvot šaubām par strīda esamību attiecībā uz noslēgtā līguma priekšmetu un līguma spēkā esamību, Ministru kabinets, ar apstrīdēto aktu uzdodot Privatizācijas aģentūrai nodrošināt līguma noslēgšanu starp „Latvenergo” un „WINDAU” par divkāršiem iepirkšanas tarifiem, nav ievērojis likumību un kompetences dalījumu starp izpildvaru un tiesu varu.

3. Varas līdzsvaru starp izpildvaras un tiesu varas funkciju un kompetenču sadalījumu nosaka Satversme.

Saskaņā ar Ministru kabineta iekārtas likuma 13. pantu, Ministru kabinets apspriež un izlemj visas lietas, kuras ietilpst tā kompetencē saskaņā ar Satversmi un likumiem. Ministru kabineta kompetencē neietilpst civiltiesisku strīdu izšķiršana administratīvā kārtībā. Pamatojoties uz Satversmes 86. pantu un likumu „Par tiesu varu” civiltiesiskos strīdus izskata tikai tiesa.

Civilprocesa likuma 1. pants nosaka, ka katrai fiziskajai vai juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā. Taču Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto aktu, ir izšķīris pēc būtības civiltiesisku strīdu un atzinis „WINDAU” subjektīvo civilo tiesību. Līdz ar to apstrīdētajam aktam šobrīd ir tieši tādas pašas sekas kā tiesas spriedumam.

No Satversmes 1. pantā ietvertā demokrātiskas republikas jēdziena visām valsts institūcijām izriet pienākums savā darbībā, it sevišķi izdodot tiesību aktus, ievērot likumību, varas dalīšanu un veikt savstarpēju uzraudzību, ievērojot publiskās varas pakļautību likumam, t. i. likuma virsvadību un citus tiesiskas valsts principus, arī samērīguma un tiesiskās paļāvības principus.

Demokrātiskas un tiesiskas valsts principi balstās uz to, ka sabiedrībā pastāv līdzsvars starp pamatvērtībām un tiesību realizāciju. Valdības pieņemtiem lēmumiem jārada ticība, ka tie tiek pieņemti, ievērojot taisnīguma principu, lai tādējādi samazinātu interešu konflikta iespējamību. Valsts pārvaldei demokrātiskā un tiesiskā valstī sabiedrības uzticētās funkcijas jāpilda godīgi, efektīvi un taisnīgi, tās rīcībai jāatbilst likumiem. Varas dalīšanas principa „līdzsvara un atsvara” sistēmas uzdevums ir novērst varas uzurpācijas tendences ikkatrā no trim varām, lai nodrošinātu valstiski tiesisko institūtu stabilitāti un pašas valsts varas funkcionēšanas nepārtrauktību.

Kā uzsvēris Š. L. Monteskjē, brīvība var pastāvēt tikai tur, kur nav varas ļaunprātīgas izmantošanas, un nevar pastāvēt, ja tiesu vara nav atdalīta no

likumdevējvaras un izpildvaras (skat. Montesquieu Ch. L'Esprit des Lois. P., 1936. - Ch. XI. - P. 3- 6).

Arī tiesīzbzinātnieks R. Cipeliuss norāda, ka tiesu varas tipisks uzdevums ir tiesību nodrošināšanas funkcija. Turpretim pārvalde izmanto tiesības publisku uzdevumu izpildei, kad tā pēc iespējas lietišķi mērķtiecīgi, pamatojoties uz likumu un tā ietvaros, veido un regulē tiesiskās un faktiskās attiecības (skat. Cipeliuss R. Vispārējā mācība par valsti. - Rīga: AGB, 1998.- 242. lpp.).

Pārvaldes iestādēm uzdevumus var dot dažādi, bet to īstenošana, izmantojot tiesiski atļautos līdzekļus atbilstoši lietderības apsvērumiem, ir atstāta pašu iestāžu izlemšanai. Taču fakts, ka šīm iestādēm ir iespēja pielietot diskrēto varu, nedrīkst kalpot par attaisnojumu patvaļīgai darbībai, kā arī vispārīgo tiesību principu ignorēšanai. Leģitimitāte – tā ir likumības, lietderības un saprātīguma principu savienojums. Tiem, kam dotas pilnvaras to īstenot, jāņem vērā, ka, pieņemot lēmumus, jāpārbauda, vai augšminētie principi ir ievēroti, nepārkāpjot Satversmē noteikto varas dalīšanas principu.

Ministru kabinets, pieņemot apstrīdētā akta 1. punktu, nav ievērojis varas dalīšanas principu un ir ierobežojis „Latvenergo” tiesības savu civilo tiesību aizsardzībai vērsties tiesā, kas ir Satversmes normu pārkāpums.

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.-32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Ministru kabineta 1999. gada 30. novembra lēmuma „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „WINDAU” Bauskas koģenerācijas stacijā ieguldīto ārvalstu investīciju aizsardzību” (protokols nr. 67, 38. paragrāfs) 1. punktu par neatbilstošu Satversmes 1. un 86. pantam, kā arī likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 8. panta pirmās daļas

17. punktam (redakcijā, kas bija spēkā līdz 1999. gada 14. decembrim) un spēkā neesošu no tā pieņemšanas brīža.

Spriedums stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī. Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums pasludināts Rīgā 2000. gada 24. martā.

Satversmes tiesas sēdes priekšsēdētājs

A. Endziņš

Satversmes tiesas tiesnesis

A. Lapse

Satversmes tiesas tiesnese

I. Skultāne